

Львів, середа 30. січня 1924.

Ч. 21 (10114)

Почтову залежність Рік XLII.
запечатано гумкою.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕПОЛ.

Видав: ВИДАВНИЧА СПЛІКА „ДІЛО“.

Пригадали собі „креси“.

Під піврічним володінням Хіено-Песта польська преса промовчувала національні проблеми в теперішніх межах Польщі. Так, неінаже їх не будо. Преса мовчала, обмиваваючи справи своєрідний польський союз, а за те в цій напрямі від здвоєнними силами „правлювало“ правительство верхославівського віття. На „кressах“ державна машинерія всю свою увагу звернула на „уніфікацію“ Українів та Білорусинів. Супроти Українів правительство Вітос і Гломбінські посунулося до крайніх меж:

Сьогодні, коли Гломбінські і Вітос відійшли на заслужений відпочинок, мусимо висловити цій спільній признання: найкращий штаб агітарів не потрафив би серед широких кол української суспільності більше зробити для закріплення її постави у відношенню до Польщі, як це зробила саме отса спілка.

Події на Великій Україні і відгодом сього

викликали в останніх тижнях збіженчества в польському таборі. Головують членки „Групи небезпеки“ загоріла навіть центральна туба вішкількарії „Газета варшавська“. В статті „За програму в окраїні політичні“ звертає увагу на факт зорганізування української та білоруської республік в Радянськім Союзі, на націоналізаційний курс політики большевиків, на відгомін сього на „kressах“. Це все, пише „Газета варшавська“, тим більше грізне, що „большевизм для селянина на „kressах“ (лапки Ред.) не є тепер так страшний, як в 1919 р., бо дас свободу торговлі та посідання землі; зрештою з большевизмом снага тепер сього селянина чинник націоналістичний, так дуже підкresлювані большевиками“.

„Газета варшавська“ зазначує: з цієї небезпеки не здає собі справи він польське правительство або суспільність, хоча необхідність створення державної програми в політиці супроти меншин стояла для нас проблемою першорядної важливості.

Дивно робиться читаючи кінцевий разом. Бож вішкількарі мають ясну й недвоязичну програму супроти національних „меншин“. І хня програма являється однокою, яку Польща менше чи більше послідовно, без огляду на те, хто стояв при кермі, проводила в житті. Ясно й послідовно зисував цю програму в своїх двох останніх брошурах хдін з вішкількарських лідерів, недавній міністр просвіти — Ст. Грабські, практичні вказівки відносно реалізації цієї програми постійно пояснює в „Слові польськім“ один зі східно-галіцьких вішкількарських стовів — ославлений! Прушинські.

До речі. Цей останній в „Слові польськім“ з 29. січня в статті „Сепаратизм руські“ каже, що українською наші немає. Стара піснівка. Відомо що з 60-тих років минулого століття, коли „духовий батько“ в. Прушинського говорив, що „після Rusi, юдеї та Moskwa i Polska“. Прушинські пише: „З цією нацією треба скласти, що „Українів“ створює гравноє сірдиця

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 16, II. поверх.
Квиток поч. № 143-322.
Адреса та телеграма:
„ДІЛО“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передплату.
Рукописи не здаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Кількість в краках, заснована на:
ЗА ГРАНЦІЕЮ:
В Австро-Угорії 1. лот. Франції,
Голландії, Бельгії 10 лот. фр.,
Італії 10 лот. Німеччині 8.000.000
л. марок. Швейцарії 5 лот.
Фр., Чехословаччині 3 лот. чехо-
ром. Румунії 100 лот. Португа-
лії 50 л. Австрії 9.000.000
л. Зміна адреси 300.000 л.

В списку оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
одного приймача
200.000 Мп.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

3. III 1924

К-У-Т?!

1314

1-1

являється першою познаковою, що осадні події на Великій Україні і становище українського народу по цій бік риської лінії зачинають промовляти навіть до вішкільських твердих мозків.

Краківський „Час“ пітуючи згадану статтю „Г. в.“, попрікає ендєків „Через кілька останніх років — вище „Ч-с“ — опінії ендєків узмістодіюють цілу польську програму в українській соревні в заміненню Українів до тюрми і залишуванню українських написів. А тих, що перестерігали перед коротковорістю цієї політики, п'ятиновано як поменшувачів Польщі, що роздають польські землі Україні і Литовії в інші федераційні мрії. Це сторонництво в останніх вісімнадцяти при кермі і нічого не зробило, що ж, наскільки може відповісти національностями, а наспаки — ще більш застрило. Сьогодні, коли небезпека росте, відреє на трівогу, неначе не почуваючись до візантіальністі за те, що діється“.

„Час“ нарікає, що в Польщі залишилося федераційний план (до речі — дуже тутіваний — прим. Ред.) пілсудччини. А під тим, кінчак, „Час“, „федераційний план“ зреалізувала СРСР і загрожує сьогодні не тільки окраїнам білоруським і волинським, але й Східній Малопольському — на яку з польської сторони ніхто ніколи федераційної програми не задумував розглядати“.

Польська преса заговорила. Не виключене, що з польського боку зачнуть виринати нові плани збереження „kress“ за Польщею. Поки що з нашого боку мусимо сконстатувати: польська політична думка не здає собі справи, що центр українства безповоротно перенісся до Києва; польська політична думка не освідомлює собі, як велику роль в цій напрямі відіграли політика нововідродженої Польщі на захопленнях українських земель.

Ленін.

Ч. сьмина преса про смерть Леніна.

Мабуть немає ні одного часопису в світі, який промовчав би смерть Леніна та певне ні одної політичної газети, що з цього приводу не висловилася своїх міркувань про роль Леніна в історії Сходу Європи й значення його смерті для дальнішої долі російської революції. Очевидно, що між тим працюють, як особливу увагу посвідчали під підставами, у першому ряді стоять і чесна преса, тим більше, що останній зворот політики Бенеша зробив для Чехії всі справи Союзу С. С. Р. ще більш актуальними. Понизкий огляд найдоважніших організацій

сленгою чеської преси подаємо за „Прагер Пресе“.

„Лідове Новінні“ питаютъ, які наслідки принесе смерть комуністичного диктатора. Лише ви міг бути реалістичним революціонером і революційним опозиціонером. Тільки від утримував рівновагу поміж Радеком і Каменєвим. Він мав на маси просто матчний вплив. Після його звороту недуги народні комісарі вживили у свої ролі і міцно сидять у своїх білаках. А проте комуністична будова захитається під ударом смерті Леніна і сотворить європейську небезпеку.

Супроти нової підвішки цієї друкарських робіт бо аж на 90%, зокрема від підвішити від ціни 25. л. як ціну одного приймача до

250.000 лип.в мінічну передплату до **5,000.000 лип.**

Передплатники, що не вплатили ще передплати мусять мати на увазі цю підвішку.

„Трибуна“ сумнівається, чи з смертю Леніна поглибляться суперечки в комуністичній партії, бо ця комуністична партія викликала і свою смерть. На кожний випадок втрати Леніна є подією, на наслідки якої не можна замикати очей. Розійські комуністи без Леніна — це дуже сумна новина.

Чеськослов. Республіка думає, що з Леніном вириє думка, яка опанувала комуністичну диктатуру. Коли насильство, перейняті ідеями, ледве втримувалось, то насильство без ідеї мабуть взагалі не зможе істинувати.

„Можливо — каже „Венков“ — що від імені його смерті на дальші події в Росії покажеться вже в найближчі будуччині. Його індивідуальність і ролю, яку він одіграв в російській історії, може лише оцінити той історик, що не користується загально вітертими фразами. На вский випадок завдяки світовому ідеалізму Ленін був найсимпатичнішою особою з усіх провідників російської революції“.

„Право Ліду“ звертає увагу, що хоча Ленін вже під давшого часу був втрачений для активної політики, а проте його вплив і дальше без перерви залишився у комуністичній партії та правлінні державою. Саме сьогоднішня ситуація СРСР вимагала би його дальнішого проводу і невідомо, який тепер зворот зайде в неї. Автор питається, чи збіг обставин, якийкаже винрати Ленінові в момент, коли Меконелль стас англійським прекором, покаже сучасній Росії новий шлях.

„Народ. Політика“ вважає, що імя Леніна буде записане в російській історії, як ім'я великого реформатора. Образ сьогоднішньої Росії не є виключно його твором, тільки твором розлученої ситуації, де прозябас надія, що Росія перебудується у демократичну державу.

З Леніном, міркують „Нар. Лісти“, паде найбільший авторитет російського соціального уряду. Й очей авторитет паде в момент, коли соціальний уряд і провід комуністичної партії найбільше потребує його. Мабуть не найдеться ніхто, хто міг би хоти в частині заступити його.

Ленін, помер, кажуть „Лідове Лісти“, в момент, коли з уваги на внутрішню й зовнішню ситуацію СРСР його кермуюча рука була для неї необхідною. Його смерть означає втрату, що її наслідків для сонітського режиму нівіть не можна передбачити.

Комуністичні „Руде Право“ заявляють, що комунізм потрапив в

личезу втрату. Але саме тому треба зібрати всі сили, бо сьогодні є ще інтернаціональна побітниця класа і резервою для ідей Леніна. І Його смерть не становить походу пролетаріату до побідної боротьби.

"Соціал-демократ" пише: Велика людська трагедія лежить у Його долі, які казала Йому напротив! Його життя бачити провал теорії, за яку він так боровся і які спершу мала такий зловісний успіх. Він побачив, що нусить заключити мир в капіталістичною буржуазією і Йому судилося перевонятися, що Його змагання зміцнили соціал-демократію осигнуло радше все інше, ніж саме оту ціль і що одиничний успіх праві Його життя лежить у зловісному розлівниці пролетаріату у цей найважчий час. Не вважаючи на все те, пролетаріат збереже в великою пошаною пам'ять про Леніна як людину борця, дарма, що він поганяється."

"Прагер Тагблійт": "Його життя було окутане таємністю. Говорено про него, як про мага, що живе за високими горами. Бістка про Його смерть є одною із перших, а заразом останньою вісткою, яка піднімає серпантин, скривленій Його фізичну повагу. Демон фанатичної волі пожер Його, Його геніальність носила таємо глибоку повагу. Великим, недослідженім і таємничим представляється Ленін ще й у смерті".

"Його смерть — пише "Богемія" — пробиває в політиці Співівідінності, якої не можна закрити, і то саме тоді, коли та політика стоять перед критичною кризою. Його авторитет не вважаючи на Його недугу був завсіди ще досить могутчий на те, щоб, як остання інстанція, перешкодити трагічному розламові. Співівідінність без Леніна є поняттям, котре поки що не находить в уяві нікого коріння. Він не має спадкоємця; залишив самих епігонів".

Причину того, що не всі що постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на "Рідину Школу", добачую дехто в недостачі експективи. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обов'язок повинні бути більшими авторитетом.

Новий англійський уряд.

(Голоси французької преси)

Париж, 23. січня.

Коли новий англійський прем'єр переглянув би останню французьку по-су, він був би може підивився, що загальний погляд про Його особу не є такий некотисний, що не можна би уявити собі на підставі голосів про простягнути суперечності політики Англії та Франції. Загальні враження Французів про Мекдонельда таке, що не ідеаліст, який не є несвідомий усіх трубонощів накинених ініціатив умовинами і традицією. Він воліє традиційний уряд, який працював би в межах конституційних рам. Преса підкреслює його інтелектуальні прикмети та здожливий розум.

"Під Парижем" каже, що Мекдонельд промовляє більше до разуму як до серця. Невідомо, на скільки підставі відмічує його великую популістичність. Зупиняючись на Його опортуністичних тенденціях, висловлює погляд, що він настоює на відчлененні соціального уряду від багато Атлантичного ладу тому, що сподіється через це визнання відродити Росію, а це саме англійську торгоцію.

"Л'Огніце" поміщує студію про британського прем'єра Г. Д. Девіса, в якій наводить ось-які слова Мекдонельда про Його становище до те першого ладу в Англії: "Спершу треба заявити, що ми нічого не маємо змінити. Ми стаємо супроти зорганізованої країни з її обычаями, звичаями та інституціями, до яких всі є привязані: з адміністратією витвореною на протязі віків досвіду та свободи; як все на цьому світі, так і ця могутня організація може досконалітися, але коли її знищити, тоді все буде втрачене".

Львівський кореспондент "Журналу" Жак Мансік висловлює думку, що новий робітничий уряд у житньому разі після внутрішньо діяльності дуже обережно і розумно, оминючи "зайвих шпильок" між народами.

"Журніе Індустріель", що висловлює погляди французького промисловця, починає з уваги про живий збіт обставин, що Мекдонельд прийшов до влади саме в дні смерти Леніна.) Але яка різниця між ними! Один був диктатором, що розвивав опозицію силою та хитрошами. Другий є провідником, віруючим у

*) Це було зазначене і під час часописом. — Редакція.

шеснадцятий поступ і парламентарний тактиком, зважаним давно зі старими формами держави.

На думку "Голюа" Мекдонельд все дуже сильно зазначує відміну Шотландії з почуттям гумору, з нахилом до ліризму, але не сантиментальну. Він є перш усього соціалістом. Цікаво, що Його пристрати представляють Його радше як людину завзяту ніж енергійну, радше як опортуніста "як експертіста". "На жаль — пише "Голюа" — лише чимо рахуватися з тими, що є доктором нього.

"Тан" каже про атмосферу нікьовости в якій отримуються французька політика супроти становища кабінету Мекдонельда у закордонних справах. "Інтернаціональна" концепція цього кабінету доведе необхідно не тільки до опозиції супроти Франції, але й Італії, Росії і всіх народів, що сполучуються жити самостійно. Шою англійо-німецьких взаємів. Англія дуже ще матиме перед собою проблему німецької експансії, конфлікт між "Britannia rules the waves!" (Британія — морський володар) і "Unser Zukunft ist auf der See". Чим більше Англія нападатиме на своїх дотеперішніх союзників, тим більше вона збільшить у майбутньому суперництво Англо-німецьке. Для європейського суспільства було би багато краще, щоби стриматися під такою ризиковною політикою для майбутності. Тому сподіється широ, не тільки як Французи, але як мешканці європейського континенту і приятелі загальногомиру, що британський уряд знає як удержати на ділі співпрацю з французьким урядом.

Журнал "Le Dеба" звертає увагу на те, що в списку міністерського кабінету Мекдонельда є член "Соціалістичного Інтернаціоналу Праці", основаного в маю п. р. у Гамбурзі. Ними є Мекдонельд, Томас і Гендерсон, та один з двох секретарів Том Шов".

Л. Г.

В діях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбас про майбутність народу той, хто жертвую на "Рідину Школу".

Велика Україна.

Росія в урядовій Конференції.

З Києва повідомляють, що Центральний Комітет української комуністичної партії виключає з партії групу членів лівої київської організації української комуністичної партії, що домагалася від Центрального Комітету звільнення УКП та підтримання обєднання з іншими партіями большевиків Угорщини. В зв'язку з цим програмі члени фракції опублікували в київських газетах відозву до всіх членів пролетарських елементів з закликом до об'єднання більшістів. У відповідь викликається земля, подана фракцією до ЦК. української комарти, що була причиною виключення. В відповіді фракції протестує проти ігнорування партійними верхами УКП стихійного нахилу рядової української комуністичної маси в сторону організаційного об'єднання з Комуністичною партією большевиків Угорщини.

Безробіття в Україні.

Народній Комісаріат Праві представив на розгляд Ради Народних Комісарів доклад про зрості безробіття в Києві, Одесі та Харкові. Число безробітніх дійшло до 119.000 людей. Комісаріат просить Раду Комісарів вислідити кредити на допомогу для безробітніх і на припинення напливу безробітніх із закордону, передовсім в Польщі. (Русспрес.)

Брак почату за металеві вироби.

Офіційні дани про розповсюдження металевих виробів на селі доказують про катастрофальний упадок почату за металеві вироби в українському селі. Від 1922 по кінець 1923 р. розійшлося по українських селах всього на всього 1,2 мільйона пудів металевих виробів. Проте, як дуже впalo утилізація металів на селі, найкраще засадична сільського містодавства: В 1918 р. самого т. зв. сортового металу розходилось по українських селах 85 мільйонів пудів, а тепер, згідно з даними виробів упав до 3,1 мільйонів пудів. Використовуваний чутун, що в 1918 р. виносило на Україні 1,7 пудів, тепер упало на Україні до 2 фунтів. — (Московська "Економіческая Жизнь" ч. 91, за січень 1924 р.)

В МУДРИЙ.

19

Від землю "неподільним".

Починки до Ікторії Українського Високого Шкільництва у Львові. (Продовження.)

XII.

Всі засовани до тепер події, які дійсно державним урядникам не лише складати, але й взагалі займатися якою небудь працею на університеті, заборона засновувати Кураторію Українських Високих Шкіл у Львові, перенести на шляху легалізації Високих Шкіл та створише до неї польської влади, вплинули відмінно на настрої деяних кол у українського громадянства і їхніх скептично настроєних дітей в справі українського Приватного Високого Шкільництва. Тими кругами почало кольпіортувати по краю і у Львові неправдиві вістки про те, що український університет розійшися, що бойкот польських високих шкіл знесений, що всі професори українського університету відмінили радити студентам записуватися на польський університет і т. д. Поширювали такі вістки ті, яким було потрібно їх поширювати. Це і мало свої наслідки. На польські університети й інші польські вищі школи діяла кількість українських студентів внесла подання з проханням про приняття.

Наслідком цього було 25. вересня 1923 р. "Газета львівська" ч. 217 подала заяву доктора польського

львівського університету Макаревича про те, що українська студентська молодь і взагалі Українці перестали бойкотувати польський університет Яна Казимира. В "Дін" з 29. вересня 1923 р. ч. 143, було поміщено спростування, що бойкот львівського університету ніхто з Українців не зносне", але це все одне не мало вже нічого впливу на тих, що рішили впросити на нього. Слід підкреслити, що згідно з заявою ректора Макаревича приймалися на університет лише бувші живніри польської війська, далі ті, що сповідвали суспільну працю для польської держави і накінець збільшили заведень (середніх шкіл — В. М.) з польською викладовою мовою.

Дні 27. вересня 1923 р. відбулася недзвічайний зібрання представників Окружних і Повітових Студентських Рад, які гостро осудив ту частину української молоді, що впрошується на польські високі школи. Відносні постанови зібрання звучали:

1. Недзвічайний зібрання представників Окружних і Повітових Студентських Рад констатує в теперішній поставі деякої частини українського студентства до справи Українських Високих Шкіл заломані дотеперішньою однолітньою лінією поступування.

Беручи однаке від уваги загальнє положення української нації, нечі у міжнародну ситуацію і видну неможливість продовжування акції Українських Високих Шкіл зміненими засобами.

2. Зібрання представників Окружних і Повітових Студентських Рад, зважаючи на засади почату за металеві вироби в Українському селі, вимагає відмінення засобів, що використовуються для знищенні моральних та матеріальних засобів.

3. Зібрання представників Окружних і Повітових Студентських Рад, зважаючи на засади почату за металеві вироби в Українському селі, вимагає відмінення засобів, що використовуються для знищенні моральних та матеріальних засобів.

Нареда політичних партій, про яку говорить 2. точка відбулася 21. вересня 1923 р. В протоколі, який має в руках стоять: Трудова Партия зложила слідчу заяву: "По основному розгляненню сучасного стану Українських Високих Шкіл у Львові на тлі політичного положення української нації на західно-українських землях, Народний Комітет іменем Української Трудової Партиї заявляється за потребу діяльного удержання існуючих Українських Високих Шкіл у Львові всіми заліпівними моральними та матеріальними засобами.

Українська соціал-демократична партія затвердила: У. С. Д. П. зложила слідчу заяву: Українські Високі Шкіл за річ комічну, та хоч українське робітництво не є в цьому безпосередньо заинтересоване, то все тільки що що вагу Високих Шкіл

із своєї сторони буде намагатися їх підтримати. У. С. Д. П. зложила слідчу заяву: Українські Високі Шкіл, зважаючи, що не одинокий спосіб доведення до усійшого використання діяльності та засобів заліпівнення, що польське промисловство абсолютна польських академічних шкіл С. У. Р. П. є за тим, щоби студентська молодь на Українських Високих Шкіл заснула більше уваги на здобуття сучасно-економічних відомостей та практичних наук, бо все почуло паділо, що наша академічна молодь, яка норіє на брак здобутків, в таких образуваннях найдіє доволі праці серед народу, корисної для нашого громадянства і для неї. Секретаріат осуджує та вважає за шкільну, недовільну і нестичну дозворюючи української академічної молоді з Українських Високих Шкіл не польські.

Група "Заграва" висказала в подібний спосіб як Радикальна партія.

(Продовження буде.)

